

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ====
Egész évre . . . 10 kor.	DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Budapest, Károly-körút 19.
Félévre 6 „	Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom: Hagyatéki eljárásunk reformjához. — Az új svájci öröklési jog. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények. — Külföld.

Hagyatéki eljárásunk reformjához.*

(Dr. Baranyai Béla pécsi kir. közjegyzőnek az 1894:XVI. t.-cz. módosításáról készített tervezete.)

III. Az előző cikkben ismertetett tervezet, mint láttuk, az örökösödési bizonyítvány intézményére fekteti az eljárást. Mai jogunkkal (1894:XVI. t.-cz. X.) egyezően hirdetményi eljárással kapcsolja azt össze; a német jognak (Német polg. tkv. 2353. és köv. §§) megfelelően pedig kiküszöböli abból az örökség birtokba vételére, az átvétel körüli megállapodásokra és a tényleges osztály megejtésére vonatkozó azon intézkedéseket, melyeket mai jogunk szerint az örökösök elismerése mellett tartalmaz (101. § 102. § ut. bek. 104. § negyedik bekezdés) és kizárólag az örökjog tanúsítására korlátozza ezt a hagyatékbirosági actust. Kimondja az örökösödési bizonyítvány, hogy a hagyaték mily czímen, mily jogokkal (utóörökös vagy özvegy jogával) terheltet kit vagy kiket és mily arányban illet, de már az, hogy a hagyatéki vagyontárgyakban miképen osztóznak meg tényleg az örökösök, valamint a hagyatéki ingatlanok átírására és bizonyos letétben levő értékek kézhezvételére vonatkozó közvetlen intézkedések (1894:XVI. t.-cz. 102., 104. §§) ide nem tartoznak és kérelemre se vehetők fel.

Az örökösödési bizonyítvány ebben, a német eljárásból átvett

* L. előző közleményt lapunk múlt számában.

alakjában megfelel annak az alapelvnek, hogy az örökös minden hatósági elismerés és bevezetés nélkül is ura a hagyatékknak, melyet tehát hivatalos közreműködés nélkül magánúton megállapíthat, birtokbavehet, örököstársaival megoszthat stb. Az állam az öröktagyó halálával beálló jogalakulás és háramlás rendezése körüli jogvédelmi feladatainak pedig eleget tesz, midőn bizonyos hatósági eljárásokat és eszközöket rendelkezésre bocsát, melyeket a szükséghez képest in concreto, az elvileg azok nélkül is szabad tulajdonosa és birtokosa a hagyatékknak, az örökös igénybevehet örökjogának tanusítására vagyis saját legitimitiójára, és a hagyaték megállapítása, biztosítása, birtokbavétele, megosztása stb. körüli hatósági támogatására. Ehhez képest Németországban a polg. tkv. és a perenkívüli törvénykezéstről szóló 1898. évi birodalmi törvény szerint nincs is nemcsak kötelező, de még facultative igénybevehető egységes és zárt hagyatéki eljárás sem. Az eljárás megoszlik egyes, egymással össze sem függő külön eljárásokra, melyek közül a felmerülő szükséghez képest egyik vagy másik, esetleg mind, esetleg azonban egyik sem vétetik igénybe. A hagyaték állagának megállapítására és biztosítására a hagyatékbiroság igénybevehető. (Pecsételés, biztosítási intézkedések, jegyzékbevétel, gondnoki kezelés.) Az örökös kérelmére, az általa előterjesztett bizonylatok, esetleg esküvel is megerősített nyilatkozata alapján a hagyatékbiroság tanusítja az örökjogot, annak terjedelmét, korlátait, vagyis perenkívüli eljárással legitimálja az örököst, akinek arra a telekkönyvi hatóság, cégbiroság, perbiroság stb. előtt, nyilvános letétek, államadóssági kötvények, bankdepôtök stb. tekintetében szüksége van. (Erbschein.) A hagyatéki hitelezőkhöz való jogviszony rendezésére a hitelezők hirdetményi összehívása, a hagyatéki gondnokság és csőd, a leltározási határidőtűzés, mind megfelelő joghatálylyal felruházott hatósági eljárások igénybevehetőek. Végül az örököstársak közötti jogviszonyok rendezésére egy hagyatékbirosági (az egyes államok törvényhozása által közjegyzői hatáskörbe is utalható) eljárás, vagyis az osztálynak hivatalos közegek közreműködésével való közvetíthetése szolgál, melynek lényeges hatálya az, hogy a meg nem jelenő örököstársakra nézve mulasztási jogkövetkezmények állanak be és a megjelenő örököstárs ellenmondása ugyan csak perben küzdhető le, mindazonáltal bizonyos hagyatékbirosági rendelkezéseket, különösen hagyatéki tárgyak eladását meg nem akadályozhatja (Erbenauscinandersetzung.)

Ugyanazzal a rendeltetéssel és jelentőséggel, mint a német Erbschein, bír a Baranyai-féle tervezet örökösödési bizonyítványa is, midőn kizárólag az örökjog tanusítására szorítkozik. Ezt a jellegét azonban a tervezet össze akarja egyeztetni azokkal a szempontokkal is, melyek jelenlegi hagyatéki eljárásunk egyik alapvonását képezik és melyeket hazai viszonyainkra való tekintettel a tervezet — magában véve helyesen — az új intézmény átvétele mellett sem vélt figyelmen kívül hagyhatni. Németországban ugyanis ép úgy mint az önjogú, a kiskorúnak törvényes képviselője, ha szükség forog fenn, örökösödési bizonyítványt kér; az azzal legitimált kiskorú örökös részére az örökséget átveszi; az ingatlanokat átíratja; a többi örökössel akár magánúton, akár a fentjelzett bírósági közvetítő eljárás igénybevételével megosztozik stb.; természetesen ezen jogcselekvények legnagyobb részének érvényessége gyám-bírósági jóváhagyástól függően, azonban anélkül, hogy a hagyatéki eljárások szempontjából bármilyen néven nevezendő különbséget tenne, hogy önjogú, vagy kiskorú örökösök vannak-e érdekelve? Továbbá, ha a hagyatékban ingatlan van, arra az örökösödési bizonyítvány alapján az örökös a telekkönyvi hatóságnál előterjesztett kérelem alapján, tulajdonjogát bekebelezteheti (Grundbuchordnung 36. §) anélkül azonban, hogy ez egyáltalán a hagyatéki eljárások valamelyikének keretébe tartoznék. Ezzel szemben nálunk ott, ahol fokozottabb jogvédelemre szoruló egyének (kiskorú, gondnokolt, születendő személy, távollevő) vannak érdekelve, ezek igényeinek biztosítása szempontjából és ott, ahol a hagyatékhoz ingatlanok tartoznak, melyek átíratásáról maguk az örökösök az erre szolgáló eljárás igénybevételével bizonyos határidőig nem gondoskodnak, a telekkönyvi állapotok rendezett voltának szempontjából, hivatalból indul meg az eljárás az örökjog hatósági tanusítása és ezzel kapcsolatban az örökség birtokbavételének és felosztásának hatósági közvetítése iránt.

Ezt a két, elejteni nem szándékolt és véleményünk szerint hazai viszonyaink mellett el sem ejthető szempontot az örökösödési bizonyítvánnyal, mint egyedüli, az örökös legitimitiójára szolgáló intézménnyel a Baranyai-féle tervezet úgy igyekszik összeegyeztetni, hogy 1. ugyanazon esetekben, mint ma örökösödési eljárásnak, ezentúl nemcsak leltározásnak, hanem *örökösödési bizonyítvány kibocsátásának is hivatalból van helye*. 2. *Ennek megtörténtével szintén hivatalból, még külön, kizárólag a közjegyzői*

hatáskörbe tartozó, az örökség átvétele és különösen az ingatlanok telekkönyvi átíratása iránti eljárás foglal helyet.

Nem hisszük, hogy első pillanatra fel nem tűnének azok az el nem kerülhető visszás eredmények, melyek a hagyatéki eljárás ilyen szabályozásával okvetlen együtt járnának. A hagyatéki bíróság a rendelkezésre álló adatok, halálesetfelvétel és végrendelet alapján, minden örökös kérelem és előterjesztés nélkül, kénytelen hirdetményt kibocsátani; abban megjelölni azokat, akiket a halálesetfelvétel és végrendelet alapján hivatott örökösöknek tart és ha a hirdetményi határidő alatt más nem jelentkezik, ugyancsak ezek részére az örökösödési bizonyítványt is kiadni. Csak ezek után foglal helyt az az eljárás, mely megfelel egyszerűen a mai hagyatéki tárgyalásnak, és amely befejeződik a közjegyző által annak eredményéről kiállított u. n. átvételi tanusítvánnyal, anélkül azonban, hogy az örökösödési bizonyítvány tartalmával esetleg ellenkező ezen eredmény az azóta rendszerint már rég jogerőssé vált örökösödési bizonyítvány tartalmát befolyásolná vagy megváltoztatásának új ö. b. kibocsátásának alapjául szolgálhatna.

Köztudomású, hogy a bírósági hirdetmények úgynevezett közzététele csak a papiron eredményezi a szándékolt nyilvánosságot. Ha tehát például a halálesetfelvételtől az örökösök egyike, másika kimaradt, aki a hirdetményről természetesen nem vesz tudomást, tehát nem is jelentkezik a hirdetményi határidő alatt, de utóbb a többi örökös közlése alapján értesült közjegyző idézésére a tárgyaláson megjelenik és akinek jogát a többi örökös el is ismeri: mindezen esetekben az örökösödési bizonyítvány már is helytelenül fogja tanusítani az öröklési jogviszonyt. Ugyanez áll azon esetekben, mikor a halálesetfelvétel beérkezése után utóbb egy végrendelet vagy egy újabb végrendelet érkezik be. Továbbá, ha akár a törvényes örökösök, akár a végrendeleti örökösök valamelyike utóbb a közjegyző előtti tárgyaláson lemond; vagy, kiderülvén róla, hogy a betudandó érték felülhaladja örökrészét, mitsem örököl. Az ilyen körülmények természetesen a hagyatékbíróság rendelkezésére álló adatokból ki nem derülhetnek; miután pedig minden meghallgatás nélkül, hivatalból történik az örökösödési bizonyítvány kiadása és miután a hirdetmények közzététele semmiképpen sem garantálja az érdekelt tudomására való jutást, de még ha ez meg is történik, a nép indolentiája mellett a legtöbb esetben alig várható, hogy bejelentés útján az adatokat helyreigazítani

fogják: ennél fogva rendszerint ezen, a tanusítandó öröklési jogviszonyra vonatkozó adatok nem is fognak a hagyatéki bíróság tudomására jutni. Sőt tovább megyünk. A tervezet rendelkezik az esetre, ha a hirdetményben megnevezetteken kívül más igénylő jelentkezik, vagy egyik megnevezett örökös a másik jogát kétségbevonja, de nem rendelkezik arra az esetre, ha a hirdetményi határidő alatt olyan örökös jelentkezik, aki kimaradt, de akinek jogát a többi megnevezett örökös elismeri. Nyilvánvaló, hogy lehetetlen ilyen esetben az örökséget vitásnak tekinteni és az ö. b. kiadását megtagadni. Pedig a tervezet szerint ez a helytelen eredmény áll be. Arról, hogy ily esetben a jelentkező és a többi érdekelt által elismert örökös neve is a kibocsátandó örökösödési bizonyítványba felveendő volna, rendelkezést nem találunk. Igaz, hogy az ilyen örökös azután jelentkezhetik a közjegyző előtti eljárásban és ha igénye elismertetik, ez az u. n. átvételi tanusítványból ki fog tűnni és az örökség átvételénél, az ingatlanok átírásánál nem fog mellőztetni. Tényleges sérelem tehát rajta nem esik. Ámde ebből csak azt látjuk, hogy nemcsak a rendelkezésre állott adatok hiányossága folytán a hirdetményből kimaradt és a hirdetményi határidő alatt *nem jelentkezett örökös* esetében az örökösödési bizonyítvány helytelenül tanusítja az öröklési jogviszonyt, hanem a *jelentkező* és a többi örökös által *elismert örökös* esetében egyáltalán ki sem lehet bocsátani az örökösödési bizonyítványt, hanem egyeztetés végett a közjegyző elé kell az érdekeltet utasítani, noha vita nincs.

Viszont arra sem találunk a tervezetben rendelkezést, hogy ha az adatok alapján felvett örökös lemondás, kielégítés stb. folytán kiesett és ezt be is jelenti, az ö. b. ő reá való tekintet nélkül volna kiállítandó. Megint igaz, hogy ez az átvételi tanusítványban stb. érvényesülni fog. De megint igaz az is, hogy eszerint mindazon esetekben, mikor a halálesetfelvétel vagy végrendelet szerint hivatott örökösök egyike, másika bármily okból kiesik, nemcsak, ha ez be nem jelentetik, de még ha bejelentik is, az ö. b. kiállításánál mégis figyelmen kívül marad, vagyis annak tartalma ellenkezésben áll a valódi öröklési jogviszonnyal.

Bátran állíthatni tehát, hogy a hivatalból kibocsátott örökösödési bizonyítvány ily módon nem egyéb, mint *egyszerű megismétlése a halálesetfelvételnek vagy végrendeletnek*, bírói végzésbe foglalása annak, ami már ezekből kitűnik, figyelem nélkül a helyesbítő adatokra és változtató ténykörülményekre. Annak eszerint semmi

relevanciája nincs; a valóságos legitimitiót, a tényleges jogviszonyoknak megfelelő elismerést a közjegyző által kiállított u. n. átvételi tanusítvány fogja képezni és így nem tudjuk, tulajdonképpen minek is van szükség egyáltalán az örökösödési bizonyítványra és miért nem lehetne megelégedni egyszerűen a közjegyző átvételi tanusítványával? Mindenesetre megfelelőbb volna, mint két egymással ellenkező közhatósági tanúsításra alkalmat adni. Hivatalbéli örökjogtanúsítás és hivatalbéli örökségátvételi tárgyalás alig képzelhető el más sorrendben, mint hogy az előbbi fejezi be az utóbbit. Akár hagyatékátadó végzésnek, akár pedig örökösödési bizonyítványnak nevezzük az örökjog elismerését tartalmazó hatósági funkciót, nem tarthatunk megfelelőnek oly rendezést, hogy azt, — plane hivatalból — követhesse egy további eljárás, mely az örököségi legitimitiót tartalmilag halomra döntheti, formailag pedig emellett érintetlenül hagyja. A tévesnek bizonyult örökösödési bizonyítvány ezen tulajdonságának külső jelekkel való feltüntetése, szükségképpen postulatuma annak a 3-ik személyek jogaira kiható nagyjelentőségű hatálynak, melyet az anyagi jog, nevezetesen a magyar polg. tkv. tervezetének 2000. §-a az örökösödési bizonyítványnak tulajdonít. Az a 3-ik, aki az ö. b. szerinti örökösrel jóhiszeműen a hagyatéki tárgyakra vonatkozó ügyletbe bocsátkozik, még ha ez utóbb álörökösnek is bizonyul, az igazi örökösrel szemben megvédetik és utóbbival szemben, az álörökösrel kötött jogügylet hatályos marad.

Eszerint az ö. b. valóságos *közhitellel* ruháztatik fel, ép úgy mint a telekkönyv. Valamint tehát a telekkönyv a jogok változásával rendszerint szintén változik és így helyes megvédeni a telekkönyvi állapotban bizakodót, ép úgy változnia kell a tévesnek bizonyult örökösödési bizonyítványnak is. Erre szolgál a német polg. törvénykönyv szerint a helytelennek bizonyult örökösödési bizonyítványnak hivatalból is elrendelhető bevonhatása; az igazi örökös joga, hogy az ö. b.-al ellátott álörököst annak visszaadására perelhesse; és az a szabály, hogy az örökösödési perben hozott ítélethez képest újabb megfelelő ö. b. adandó ki. Mindezzel ellentétben a Baranyai-féle tervezet szerint az egyszer kiadott örökösödési bizonyítvány, még ha utóbb, akár kezdettől fogva az adatok hiányossága folytán, akár pedig későbbi tények (lemondás, visszautasítás, osztályrabocsátás stb.) folytán tévesnek bizonyul, formailag változatlanul fennmarad és így a polgári tkv. terv.

2000. §-ának szabálya mellett a forgalomban valóságos *közveszélyt** képezne.

Az örököségi minőség perenkívüli megállapítása, igaz, mai jogunk szerint is, többé meg nem újítható és meg nem változtatható. Ámde a mai örökösödési bizonyítvány nem hivatalból, hanem csak kérelemre adatik ki; a mai hagyatékátadó végzés pedig csak előzetes tárgyalás után hozatik. Itt tehát *azok a gyakori helytelenségek fel nem merülhetnek, mint a Baranyai-féle hivatalból és meghallgatás nélkül kibocsátott örökösödési bizonyítványnál*. Mai jogunk szerint, aki a hagyatéki tárgyaláson lemond, azt a hagyatékátadó végzés nem fogja örökösnek feltüntetni; a Baranyai-féle tervezet 70. §-a szerint azonban a hagyaték átvételénél ugyan nem fog figyelembe vétetni, de az örökösödési bizonyítványban azért mint örökös bennmarad.

Emellett még a Baranyai-féle tervezetnek az az álláspontja, hogy a hagyatéki bíróság az örökösödési bizonyítvány kiadásával, vagy ha igény jelentetett be, az érdekelteknek egyeztetés végett a kir. közjegyző elé való utasításával, tevékenységét befejezte, arra az eredményre vezet, hogy vita esetében, még annak elintézése után sincs gondoskodva az örököségi legitimitatio valamely eszközéről. Ugyanis a tervezet szerint (83., 84. §§) ha a pörindításra kötelezett fél a határidőn belül a pört meg nem indította, vagy a megindított pör jogerős ítélettel befejeztetett: a közjegyző megtartja és befejezi ehhez képest az örökség átvétele iránti tárgyalást, *de a hagyatéki bíróság, mely előzőleg az igénybejelentés folytán nem bocsáthatott ki örökösödési bizonyítványt (61. §), ilyent ezután sem ad és nem is adhat ki*. Vagyis, ha igényt jelentett be valaki, nemcsak, ha ezen igény ítéletileg eldöntetett és így az ítélet állapítja meg az öröklési jogviszonyt, nincs örökösödési bizonyítvány; de még az esetben sincs, ha az igénybejelentő utóbb a tárgyaláson meg sem jelent, vagy a pört meg sem indította, amikor tehát az öröklési jogviszony bírói megállapítása egyáltalán elmarad és az örökös legitimitációjának egyáltalán nincs eszköze. Már pedig ha ilyen esetben azt pótolhatja a közjegyző u. n. átvételi tanusítványa, miért ne pótolhatná a nem vitás örökség esetében is? Amellett ez

* Nem tőlünk ered ez a meghatározás, hanem így nevezi a német *Dernburg* (Das bürgerliche Recht, V. 451. 1.) a helytelen örököségi bizonyítványt, a német polg. tkv. által ahhoz fűzött, a mi magánj. terv. 2000. §-val egyező anyagi joghatásokra való tekintettel.

a szabályozás ellentétben áll a polg. tkv. terv. 2000. §-ával, mely kifejezetten az „örökösödési bizonyítvány“-t jelöli ki az örököségi legitimatio eszközéül és így az eljárás nem szabályozható úgy, hogy csak azért mert igénybejelentés történt, mely igény utóbb nem is érvényesítettett, — örökösödési bizonyítvány ki nem adható és annak anyagi joghatásai talán egy másféle tanusításhoz kapcsolhatnának.

*

Összefoglalva a mondottakat, az örökösödési bizonyítvány azon alakjában, amint a Baranyai-féle tervezetben szabályoztatik, el nem fogadható. Mert:

1. megfelelő kérelem és előterjesztés és az érdekeltek meghallgatása nélkül, csupán a hivatalból rendelkezésre álló adatok alapján, az öröklési jogokat ex primo decreto tanusítani egyáltalán nem lehet;

2. a dolog természetéből következő sorrend megfordítását jelenti az öröklési jogok végérvényes tanusítása után megtartani az eljárást mindazon kérdésekre nézve, melyek a mai „hagyatéki tárgyalás“ keretébe tartoznak és amelyek megoldása gyakran az előzetes tanusítással ellenkező eredményre vezet;

3. az ilyetén szabályozás mellett az esetek nagy számában vagy kezdettől fogva helytelen, vagy az „örökségátvételi“ tárgyalás által megczáfolt örökösödési bizonyítványnak a tárgyalás eredményére való tekintet nélkül változatlan fentartása kizárja, hogy ahhoz azon anyagi joghatályokat lehessen fűzni, melyeket a polg. tkv. terv. 2000. §-a contemplál;

4. mindezek szerint ez az egész hagyatékbirósági actus egyrészt a forgalomban csupán zavarokra vezetne, másrészt teljesen feleslegesnek mutatkozik, aminek legjobb jele, hogy azon esetekben, amikor a hirdetmény folytán igény jelentetett be, daczára, hogy ez az igény később nem érvényesítés folytán figyelmen kívül marad, vagyis olybá veendő, mintha be sem jelentett volna, mégis az örökösödési bizonyítvány egészen elmarad és a közjegyző „átvételi tanusítványa“ által egészen pótoltatik.

IV. A Baranyai-féle tervezet szerint tehát a *birósági* functio az örökösödési eljárásban tisztán formai és csupán a látszat kedvéért tartatik fenn a minden jelentőség nélküli örökösödési bizonyítvány intézményében.

Tényleges és jogi jelentőséggel csakis a közjegyző u. n.

átvételi tanusítványa és perre való felhívása bírnak. Ezek lépnének tulajdonképen a mai hagyatékátadó és perreutasító végzés, sőt a mai örökösödési bizonyítvány helyébe. A közjegyző dönti el vita esetében, hogy kinek kell a pert megindítania, (79. §) és ő állapítja meg egyezség esetében az öröklési jogviszonyt (77. §), sőt ezen megállapítását mindjárt ő foganatosítja is, megkeresvén a tkvi hatóságot a telekkönyvi jogoknak megfelelő bejegyzése iránt (77. 78. §§). A hagyatéki bírósághoz azután az iratok egy fait accompli gyanánt betérjesztetnek és az irattári kezelésnél egyéb functio arra nem vár.

Azt hisszük nem szorul bővebb kifejtésre és kellő objectivitas mellett nem vonható kétségbe, hogy a közjegyző nem lehet hagyatéki bíró. A bírósági felügyeletet nem lehet nélkülözni. *De különösen nem lehet a közjegyző infallibilis bíró.* Már pedig, hogy a közjegyző átvételi tanusítványa telekkönyvi foganatosítás előtt, vagy perre való felhívásának a pernemindítás jogkövetkezményeinek beállta előtt, jogerőre kellene emelkednie, hogy az ellen rendes jogorvoslattal lehessen élni: arra a tervezetben megfelelő intézkedést nem találunk.

A 102. § szerint a közjegyzőnek bármely intézkedése ellen, vagy valamely intézkedés elmulasztása miatt, panaszt emelhetnek a felek a közjegyzői kamaránál. Ugyanezen § 2-ik bekezdése különböztet ugyan fegyelmi vétség fennforgása és érdemleges határozathozatal között. Ámde nyilvánvaló, hogy a közjegyzői kamara csak nem corrigálhatja érdemben a konkrét hagyatéki ügyben tett intézkedést, úgy amint ma a kir. tábla a járásbiróság végzését, hanem csupán a szabályok betartása felett gyakorolhat felügyeletet. Ezért a Megokolás (l. 38. lapon) kifejezetten ki is jelenti, hogy „nem lehet más jogorvoslatot adni, mint amelyek általában a közjegyzői okiratok körül fennállanak.“

Vagyis a közjegyző intézkedése ellen *rendes jogorvoslatnak helye nincs.* A közjegyző döntése a perindítás körül végérvényes! A közjegyző átvételi tanusítványa alapján megtörténik feltarthatlanul a telekkönyvi bejegyzés, anélkül hogy bármilyen sérelem, tévedés, hiba reparálható volna! Marad a birtokon kívül megindítható per.

Maga az a tény, hogy a tervezet nem tudta a közjegyzői önálló hatáskör felállítását összeegyeztetni a jogbiztonság legprimitivebb követelményeivel, bizonyítja, hogy a közjegyző bírói,

és pedig hagyatéki birói funkciót sem végezhet, mert ilyen megfelelő jogorvoslati rendszer nélkül elképzelhetetlen, de másfelől a közjegyzőnek a birói szervezetbe való beillesztése és első fórum gyanánt való szerepeltetése le nem küzdhető akadályokba ütközik.

V. Ezen kívül aggályok merülhetnek fel gyakorlati szempontokból azon szabályozás ellen, hogy a kir. közjegyző, hatáskörének önállósága érdekében, *a leltározásnál egészen mellőztetik*. Különösen városi nagyobb hagyatékoknál már a leltározás alkalmával merülhetnek fel oly kérdések, melyek megfelelő megoldására a leltározó közegek kellő szakértelemmel alig fognak bírni. A polg. tkv. terv. 2014. §-ban a leltárhoz fűzött fontos joghatály is megkívánja már, hogy a leltározással fontosabb esetekben a közjegyző is megbízható legyen, ép úgy mint Németországban (Bgb. 2005. §, Porosz perenk. törvényk. rendt. 38. §). Különösen pedig nem indokolt, hogy az önjogú örökösök a közjegyzőt a leltározással megbízhatják (l. Megokolás 37. l.), de ha közöttük nem önjogú is van, a közjegyző általi leltározás lehetősége kizáratik. Ellene szól ezen rendezésnek végül, hogy ilyen módon a felekre kettős költségek hárulnak.

VI. Mai jogunk szerint a bizonyos esetekben hivatalból megindítandó örökösödési eljárás és annak során a hagyatéki tárgyalás, igénybevehető az önjogú örökösök által is jogviszonyaik rendezése céljából. A gyakorlatból tudjuk pedig, hogy ezzel a felek igen gyakran élnek is, mindenesetre gyakrabban, mintsem örökösödési bizonyítványt kérnek. Nyilvánvaló tehát, hogy a kir. közjegyzőt és a hagyatéki tárgyalást, kényszer hiányában is, alkalmasnak tartják egyezség esetében, a jogalakulás rendezésének keresztülvételére, valamint vita esetében, mielőtt a per megindíthatnák, a jogviszonyok előzetes tisztázására. Nem tarthatjuk tehát megfelelőnek, *semmiesetre sem pedig a közjegyzői intézmény érdekében lévőknek*, a Baranyai-féle tervezetnek azt az álláspontját, hogy ha hivatalos eljárásra ok nem forog fenn, a mai hagyatéki tárgyalásnak megfelelő u. n. örökségátvételi tárgyalás ne legyen egyáltalán igénybevehető; hogy nevezetesen, ha az önjogú örökösök örökösödési bizonyítványt kérnek és igény be nem jelentetik, a bizonyítvány kiadása után a 62. § szerint *még kérelemre sem tehetők át az iratok az örökség átvétele iránti eljárás végett a közjegyzőhöz*, hanem az örökösök „az örökség átvétele iránt maguk között szabadon egyezkedhetnek“. Igaz, hogy ezért még szabadságukban áll

a közjegyzőhöz is fordulni az egyezség felvétele végett, ámde ennek az eljárásnak már tisztán magánjellege van, arra a 63. és következő §-ok szabályai és különösen a meg nem jelenő örökösre nézve felállított mulasztási jogkövetkezmények nem állanak. Az az elvi álláspont pedig, hogy az önjogú örökösök minden hatósági közreműködés nélkül is átvehetik a hagyatékot, még nem zárja ki, hogy azért ilyen hatósági közreműködést szabad elhatározásuk folytán igénybe vehessenek. Aminthogy a német jog szerint is az Erbauseinandersetzung egyáltalán csakis önként, de minden esetben igénybevehető. De amint a tervezet teszi, bizonyos esetekben kötelezően kimondani a hagyatéki eljárást, a többi esetekben pedig azt még facultative sem megengedni, — mindenesetre ellenmondást képez.

Viszont feleslegesnek tartjuk, hogyha nem hivatalból, hanem kérelem folytán indult meg az ö. b. kiadása iránti eljárás, csupán azért mert igény jelentetett be, a felek már most *kötelezően egyeztetés végett a közjegyző elé utasíttatnak*. Ez viszont ellentétben áll azzal az alapelvvel, hogy az önjogú örökös hatósági eljárásra nem kényszeríthető. Ha az örökös csupán szabad elhatározása folytán kért örökösödési bizonyítványt, csak azért mert ez ki nem adható, még nem kényszeríthető az örökség átvétele iránti eljárásra, melyet talán sem ő, sem az igénylő nem kívánnak, hanem magánúton akarnak megegyezni, ha pedig ez nem sikerül, egyszerűen a peres útra lépni.

Ez a szabály maradványa mai eljárásunknak, mely szerint ö. b. kiadásának elsősorban ingatlanra nézve van helye. Amennyiben tehát az ki nem adható, úgyis okvetlen hivatalbóli eljárás áll be, megfelelő tehát, igénybejelentés esetében, mindjárt a hagyatéki tárgyalás elrendelése. De a Baranyai-féle tervezet szerint erre szükség nincs és az annak alapjául szolgáló elvekkel ellentétben is áll.

*

Az előttünk fekvő tervezettel szemben felmerülhető kifogásokat előadva, egy következő utolsó cikknek tartjuk fenn annak rövid kifejtését, hogy milyen irányokban volna mai hagyatéki eljárásunk reformálandó, részbeni elfogadásával a Baranyai-féle tervezetnek alapul szolgáló elveknek.

H. Sz.

Az új svájci öröklési jog.

I. Alapelvek.

(Polytatás.)

A kötelező rend és a magánjogviszonyok rendezésének szabadsága közötti ellentét kérdésében, mely az egész magánjogon keresztül vonul, mint egyéb téren, úgy az öröklési jogban is elvileg a szabadság oldalára áll a codex, midőn a *végrendelkezési szabadságot* mondja ki.

Emellett azonban figyelembe veszi azokat a gazdasági és etikai szempontokat, melyek az örökhagyónak bizonyos fokig való megkötése mellett szólnak és leszármazókkal szemben a hagyaték egynegyedére, szülőkkel szemben pedig felére korlátozza a rendelkezési szabadságot. Ellenben a rendelkezések célja, neme, valamint a vagyon eredete a szabad rendelkezés alá eső hányadot nem befolyásolja. Jellemző, hogy gyermekek létében a hagyaték $\frac{1}{4}$ -ed része felett való szabad rendelkezés a legtöbb eddigi kantoni joggal szemben a végrendelkezési szabadság kiterjesztését jelenti, amennyiben azok eddig még kisebb hányadokra korlátozták a szabad rendelkezést. Amellett még annak a veszélynek is, hogy ezen rendelkezési szabadság netán egyházi érdekek túlságos istápolására és a holt kéz vagyonának szaporítására vezetne, gátat vet a codex annak kimondásával, hogy a kantoni törvények testületeknek és intézeteknek rendelt, 1000 francon felüli juttatások érvényességét, esetenként adandó állami jóváhagyástól tehetik függővé.

A végintézkedésnek két nemét ismeri a codex, a *végrendeletet* és az *öröklési szerződést*. Az utóbbi megengedésénél irányadó volt egyrészt a minden nem okvetlen szükséges korlátozással szemben elismerendő rendelkezési szabadság szempontja, másrészt az a feltevés, hogy törvényes korlátok felállítása nélkül is, az öröklési szerződés az egészséges hagyományok és jó erkölcsök befolyása alatt csupán abban a körben fog tovább is érvényesülni, ahol valódi szükségletnek felel meg, ugyanis házastársak valamint szülők és gyermekek között. Ellenben feltétlenül kizáratnak az örökhagyó hozzájárulása nélkül a még meg nem nyílt örökségről kötött szerződések. Érdekes tehát, hogy a mi polgári törvénykönyvtervezetünkkel szemben, mely egyfelől az öröklési szerződést csak házastársak vagy jegyesek között engedi meg, másfelől azonban a még

élő örökhagyó utáni öröklés tárgyában a törvényes örökösök között megkötött szerződést érvényesnek ismeri el, — a svájci javaslat épen a fordított álláspontra helyezkedik, nyilván abból a helyes gondolatból indulva ki, hogy ahol a leendő öröklés előző szabályozása valódi szükségletnek és igazságos érdekeknek felel meg, az örökhagyó maga is a hozzájárulásra mindig meg lesz nyerhető.

Csak természetes, hogy a földbirtok túlságos elaprózásának veszélye, ha az örökösök az osztályt foganatosítják, és viszont a túlságos megterhelés és eladósodás veszélye, ha a hagyatéki ingatlant egyik örökös átveszi, valamint az ezen veszélyek elhárítására irányuló és minden modern codificatio alkalmával felmerülő törekvések, vagyis a *törzsöröklési rendszer* és az u. n. *parasztöröklési jog* kérdései az új svájci öröklési jogban sem maradtak nyom nélkül. Mellőzte azonban a codex úgy a nagyobb fiúhányad és a fiúi, nevezetesen a Svájc egyes részeiben máig ismert legifjabb fiúi előjog intézményeit, valamint a birtokminimum egységes szabályozását.

Tulajdonképeni törzsöröklést a codex tehát nem ismer el. Ehelyett megengedi az osztálynak a köteles rész sérelme nélkül való kötelező meghagyását oly értelemben, hogy a köteles részre jogosított nem mint általában, a sérelmes intézkedésnek a megengedett mértékre való leszállítását követelheti, hanem meg kell hogy elégedjen a köteles rész kifizetésével. Továbbá ily értelmű végintézkedés hiányában is ott, ahol a hagyatékban egy mezőgazdasági vagy egy ingatlannal elválaszthatlanul összefüggő ipari üzem (pld. malom, műhely stb.) foglaltatik, jogában áll az örökösöknek egyikének, aki arra alkalmasnak látszik, az átvételt követelni. Hogy ki legyen az átvevő, azt tehát a törvény nem írja elő kötelezően, hanem átengedi elsősorban a megállapodásnak, de, és ebben foglaltatik a kivételes intézkedés, amennyiben ilyen nem jön létre, a közigazgatási illetékes hatóság döntésének is, melynél irányadóul a helyi szokás, a személyes viszonyok és az örökösök többségének kívánsága kell, hogy szolgáljanak.

Az átvétel méltányos becsérték mellett történik. Tehát az ár és a kifizetési módozatok tekintetében sem ismer el elvileg előjogot a törvény. Mindazonáltal erre nézve is egy bizonyos esetben ismét kényszernek enged alkalmazást, akkor t. i. ha az átvevő az örökösök realis kifizetése folytán túlságosan eladósodna. Ilyenkor ugyanis a családjogban közelebbről szabályozott közösség

(Gemeinschaft) intézményét hívja segítségül és megengedi, hogy az átvevő a kifizetés elhalasztásával az illető üzemet saját számlára, mint a közösség feje egyedül folytassa, a közösség tagjainak pedig évenként a hosszabb időtartamokra, az átlagos hozam, valamint az átvevő személyes működésének figyelembe vételével méltányosan megállapítandó évi tiszta haszonból való hányadaikat kifizesse. Nincsen tehát sem osztálynak, sem közös gazdaságnak helye. Az átvevő bármikor, a többiek pedig csak akkor mondhatják fel a közösséget, ha az átvevő abba a helyzetbe jut, hogy őket túlságos megterhelés nélkül kifizethesse. Mindezen kivételes szabályok előfeltételül a törvény nem állít fel egy bizonyos határozott birtokminimumot, nyilván abból indulva ki, hogy ennek különböző vidékek különböző gazdasági viszonyaira való tekintet nélküli egységes megállapítása nem volna megfelelő. Az osztály kizárásának és bizonyos előnyös módozatok melletti átvétel jogosultságának előfeltételül azonban az állapítatik meg, hogy a gazdasági üzem szempontjából egységet képező birtokról vagy osztályt el nem tűrő iparról legyen szó.

Végül ugyanezen szempontokból, a birtokminimum egységes megállapítása helyett a kantoni törvényhozásoknak tartatik fenn annak megállapítása, hogy különböző művelési ágak szerint melyek azok a minimális területek, melyeken alul, ha csak egy örökös is tiltakozik, további felosztásnak helye nincs.

Az örökség megszerzése ipso jure történik, mindazonáltal az örökség visszautasításának fenntartásával. Az örökség megszerzése tehát önként, de a visszautasítás felbontó feltételétől függően áll be. Az örökség megszerzésének ily értelmű rendezésének alapjául szolgált az a gondolat pedig, hogy a legtöbb örökséget elfogadják és így a hallgatás joggal vélelmezhető elfogadásnak, kifejezést talál abban a kivételes szabályban, hogy az örökös fizetésképtelensége esetében, elfogadási nyilatkozat hiányában a visszautasítás vélelmeztetik.

A kantonok legtöbbször eddig uralkodott jogállapottal szemben az új törvényt a jogutódlás közvetítésénél fokozottabb mértékben érvényesülő *hatósági közreműködés* jellemzi. A biztosítási intézkedéseken (pecsételés, leltár, gondnoki kezelés, végrendelet-ki hirdetés) kívül, — a nyilvános leltár és a hivatalos hagyatéki felszámolás intézményeit, valamint az osztálynak az örökösök egyikének kérelmére elrendelendő hatósági közvetítését ismeri az új svájci

öröklési jog és emellett a kantonoknak tartja fenn a minden halálesetben hivatalból foganatosítandó leltározás kimondását.

Az örökösök tartozásaiért az örökös elvileg személyesen és korlátlanul felel, az örökösök pedig ezenfelül egyetemlegesen, és pedig a hitelezők beleegyezése nélkül megejtett osztály után is. Az esetleg túlterhelt hagyatékból eredő hátrányok elhárítására pedig az örökség visszautasításán és a hagyatéki hivatalos felszámolásának kérelmezésén kívül igénybevehető a nyilvános leltár jogkezdővezménye. Az örökösök hitelezők hirdetményi összehívásával összekapcsolt nyilvános leltárnak az a hatálya van, hogy az örökös csak az abba felvett tartozásokért felel személyesen, ezeken kívül pedig csakis az önhibájukon kívül nem jelentkezett hitelezők követeléseikért és csakis az örökségből való gazdagodása erejéig. A német polgári törvénykönyvnek egész labirintust képező és a gyakorlatban számtalan kételyre okot adó szabályaival szemben bámulatosan egyszerű megoldása a hagyatéki tartozásokért való felelősség kérdésének.

A rendszert illetőleg a codexnak az öröklési jogról szóló harmadik része két fejezetre, az „örökösök“ és az „öröklés“ („Erbgang“) fejezeteire oszlik. Az „örökösök“ fejezete egyik cím alatt a törvényes örökösökről, másik cím alatt a halálesetre szóló intézkedésekről rendelkezik, még pedig utóbbiak tekintetében a rendelkezési képességről; a rendelkezési szabadságról (köteles rész, kitagadás); a rendelkezés nemeiről (örökösnevezés, hagyomány, meghagyás, helyettesítés, utóörökösnevezés, közös végrendelet, öröklési szerződés) a rendelkezési formákról; a végrendeleti végrehajtóról és a rendelkezések érvénytelenségéről és leszállításáról szóló 6 alcímekben. Az „öröklés“ fejezete első cím alatt az öröklés megnyílásáról; második cím alatt az öröklés joghatályáról (1. Biztosítás. 2. Az örökség megszerzése. 3. Nyilvános leltár. 4. Hivatalos felszámolás. 5. Az öröklési igény); harmadik cím alatt pedig az osztályról (1. Közösség az osztály előtt. 2. Osztálymódozatok. 3. Osztályrabocsátás. 4. Az osztály megkötése és hatálya) rendelkezik.

—er.

(Folyt. köv.)

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

31. K. Gy. pénzét dr. P. D. ügyvéd szokta egyes embereknek kölcsönadni, — dr. P. D.-nél az 1896. év folyamán kölcsönkérés céljából megjelent B. A. kistelki lakos, aki magát mint H. Á. tüntette fel s felmutatta az ingatlanait magában foglaló telekkönyvi kivonatot s 1000 forint kölcsönt kért. Dr. P. D. ügyvéd azt kívánta, hogy közokirat állíttassék ki, ennek a kívánságának következtében B. A., T. J., D. A., dr. P. D. és a kölcsönügyletnél közvetítői minőségben eljáró N. J. elmentek . . . kir. közjegyző irodájába, ahol nevezett kir. közjegyzőnek helyettese az okiratot kiállította, ezután dr. P. D. a K. Gy. pénzéből a kölcsönt B. A.-nak átadta, a zálogjogot H. Á. ingatlan vagyonára bekebelezte. Ezért a cselekményért B. A., D. A. és T. J. a büntető bíróság által el is ítéltettek.

K. Gy. e szenvedett károsodása miatt pert indított dr. P. D. ügyvéd és . . . közjegyző, valamint . . . közj.-helyettes ellen, ezt a pert azonban a bíróság utóbbi kettővel szemben megszüntette; ebben a perben dr. P. D. arra lett kötelezve, hogy K. Gy.-nek fizessen 1789 kor. tőkét, ennek 1898. augusztus 9-től járó 5% kamatait és 183 kor. 30 fill. perköltséget. Dr. P. D. ennek a kötelezettségének eleget tett s a kifizetett 2326 kor. 45 fillér megítélése iránt pert indított . . . közjegyző és . . . közj.-helyettes ellen.

Alperesek elévülési kifogással éltek, ezt a kifogásukat az 1874: XXXV. t.-cz. 189. §-ára alapították. Felperes azt állította, hogy a megkárosításáról akkor nyert tudomást, amikor az ellene indított perben hozott curiai ítélet neki kézbesített, ez 1902. évi július hó 16-án történt, a pert pedig 1902. évi szeptember 24-én, tehát három éven belül megindította.

A bíróság az elévülési kifogást elvetette, mert igaz ugyan, hogy felperesnek a megkárosítása akkor következett be, amikor a pénzt . . . közj.-helyettesnek átadta, tehát 1896. évi december hó 12-én, de az 1874: XXXV. t.-cz. 189. §-a akként rendelkezik, hogy az elévülés nem attól a naptól számítatik, amelyik nap a károsítás történt, hanem az az irányadó, hogy a károsítást a fél mikor tudta meg, miből folyólag azt kell megállapítani, hogy a károsítás mikor jutott a felperes tudomására.

A büntető per során, valamint a K. Gy. által indított per folyamán még nem volt bizonyos az, hogy a B. A. cselekménye folytán ki lett megkárosítva; azt a körülményt, hogy ki lett megkárosítva, csakis a K. Gy. által indított perben hozott jogerős ítélet állapította meg, amiből nyilvánvaló, hogy felperes a megkárosítását csak 1902. évi július 16-án akkor, amikor a curiai ítélet neki kézbesített, tudta meg; minthogy pedig a keresetet már 1902. szeptember 24-én beadta, ennél fogva az elévülési idő le

nem járt. A törvény eme magyarázatának helyességét támogatja az a körülmény is, hogyha a károsítás megtudásának időpontjául az a nap fogadtatnék el, amelyik napon a károsító tények már nyilvánvalóvá lettek, akkor abban az esetben, ha a hitelező a perindítással késik, előállhatna az az eset, hogy felperes az 1874: XXXV. t.-cz.-en alapuló követelési jogától másnak a mulasztása miatt megfosztatnék.

Az ügy érdemében felperes . . . közj.-helyettes azon az alapon kívánja marasztalni, mert D. A. és T. J. csak mint ügyleti tanuk szerepeltek, ennek ellenében a közokirat szerint mint a H. Á. személyazonosságát tanúsító tanuk vannak föltüntetve, . . . közjegyzőt pedig azért kívánja marasztalni, mert a közjegyző a helyettesének tényeiért felelős.

A büntető eljárás során igaz ugyan, hogy D. A. és T. J. azzal védekeztek, hogy ők nem azonossági, hanem csak ügyleti tanuk kívántak lenni, — a felperes kereseti állítását azonban ennek a két egyénnek a büntető perben tett vallomása alapján az alperesek tagadásával szemben bizonyítottnak venni nem lehetett, mert nevezettek mint vádlottak szerepeltek, érdekükben állott azzal védekezni, hogy nem voltak azonossági tanuk, a védekezésük azonban éppen magának a felperesnek a vallomása alapján megcáfoltatott, nem lévén eszerint az eljáró közjegyzői helyettesnek mulasztása megállapítható, a kereset az összes alperesekkel szemben el volt utasítandó.

A keresethez A) alatt csatolt közjegyzői okirat szerint ezt az okiratot a közjegyző helyettese az előtte ismeretlen ügyfélként megjelenő H. Á. kérelmére vette fel, miután az ügyfélnek személyazonosságát a közjegyzői helyettes által személyesen ismert két tanu igazolta. Eszerint a közjegyző helyettese az okiratot az 1874: XXXV. t.-cz. 70. §-ában megszabott alakosságok betartása mellett vette fel; minthogy pedig a felperes nem is állította, hogy a közjegyző helyettese jobb tudomása ellenére fogadta el az azonossági tanukat, és minthogy arra nézve a perben adat fel nem merült, hogy a közjegyző helyettese az ügyfél személyazonosságának a megállapítására az okirat felvételénél jelen volt felperestől külön más módon való megállapításra nézve is megbízást kapott volna, — az eljáró közjegyző helyettesével szemben az okirat felvétele körüli mulasztás meg nem állapítható. (Curia 1905. november 7. 2314. sz., az alsóbírósági ítéletek indokainak helybenhagyásával.)

Hagyatéki eljárás.

32. Az elsőbíróság végzésének azt a részét, mely szerint a felfolyamodót megillető 20,000 korona hagyományi összeg kiutalása, illetve kifizetése, a kormányhatósági jóváhagyással ellátott alapító levélnek a hagyatéki bíróságnál való bemutatásától tétetett függővé, meg kellett változtatni akkép, hogy ez a hagyományi összeg, az

alapítólevél bemutatásától függetlenül, a jelen végzés jogerőre emelkedése után a magyar tudományos akadémia elnökének szabályszerűen kiállítandó nyugtájára kiutaltatni és kifizettetni rendeltetik. Mert az alapítólevél kiállítása és annak jóváhagyása iránti intézkedés kizárólag közigazgatási jellegű és az 1894: XVI. t.-cz.-ben nincs oly rendelkezés, mely szerint az átadott hagyomány átvétele kormányhatósági jóváhagyással ellátott alapítólevél bemutatásától teendő függővé. (Szegedi kir. tábla, 1905 július 25. 3838. sz.)

A másodbiróság végzése helybenhagyatik. Mert az örökhatóság által 1895. évi április 28-án alkotott végrendeletben alapítványként rendelt 20,000 korona tőke, azzal a czállal, hogy a tőkének aranyokban kamatoztatandó évi jövedelmét minden évben tiszteletdíjúl kapja az a szerző, aki a legsikerültebb magyar színművet, illetőleg drámát írja, kifejezetten a magyar tudományos akadémia mint hagyományos részére hagyományoztatott. Tekintve, hogy eszerint a kérdésben forgó hagyománynak hagyományosa, nem eddig jogi léttel nem bíró és majd csak ezután létesítendő jogi személy, hanem az alapszabályszerű rendeltetése szerint ilyennemű alapítványoknak kezelésére nemzeti érdekből hivatott magyar tudományos akadémia, amely már létező jogi személy: a másodbiróság végzésének felfolyamodással megtámadott része ezekből az okokból helybenhagyandó volt. (Curia 1905. december 29. 10069. sz.)

*

33. Az a körülmény, hogy a perenkívüli örökösödési eljárás lefolytatván, ezen az úton a hagyaték misége és mennyisége megállapított, hogy ebbe az eljárásba a hitelező kibocsátott hirdetmény ellenére be nem folyt avagy enélkül is befolyt és az eljárás eredményében megnyugodott, nem zárja ki annak lehetőségét és a hitelező által bizonyítását, hogy a hagyaték, illetőleg az örökösre szállott örökség mennyiségileg és értékileg több, mint ami a lefolyt örökösödési eljárásban megállapított. Az örökségre hivatott által uralmába vett hagyatéki vagyon hagyatéki jogi minőségén nem változtat az, hogy az uralomba vétel bírói közbenjárás nélkül történt. (Curia 1905. december 18. G. 428. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

34. A 44,987/892. I. M. sz. rendelet nem helyezvén hatályon kívül a tkvi rendtartás 77. §-ának a nyilvánkönyvi jogok törlésére vonatkozó általános rendelkezéseit, a telekkönyvi törlés kieszközölését nem hogy megnehezítette volna, de jelentékenyen megkönnyítette, mert emez említett rendelet 5. és 6. §§-ai a tkvi rendtartás 77. §-ának rendelkezéseivel nem állanak ellentétben. (Kolozsvári kir. tábla értekezleti megállapodása.)

*

35. A kérdéses házassági óvadéokra vonatkozó telekkönyvi bejegyzés alapjául szolgáló ajánlati okmányból kétségtelenül megállapítható, hogy a D. Gyula és T. Valéria részére házasságuk tartamára és D. Gyula korábbi elhalálozása esetében hátramaradó nejének özvegysége idejére biztosított évi 3000 korona 5⁰/₀ kamatnak megfelelő 60,000 korona házassági óvadék tőke-biztosíték nem a nevezett házastársak, hanem harmadik személy, jelesül a jelzálogul lekötött ingatlan tulajdonosa, D. Béláné született S. Berta részéről ajánlatot fel, miből folyóan kétségtelen, hogy ez az óvadéktőke a biztosítéki kötelék feloldása után az ezt felajánló D. Béláné korlátlan rendelkezése alá jutna, illetve létezése megszűnének; az óvadéktőke biztosítékát tehát, minthogy a katonai házassági óvadék tőkéje az 1881. évi LX. t.-cz. 57. §-a értelmében a hitelező követelésének kielégítésére különben is csak a biztosítéki kötelék feloldása után szolgálhatna, D. Gyula és neje harmadik személy javára biztosítékul le nem köthetik. Ugyanezért az elsőbiróság végzését az óvadék tőkéjére vonatkozóan ez okból kellett helybenhagyni.

Tekintve azonban, hogy az 1881. évi LX. törvény 57. §-ában foglalt jogszabály értelmében a katonai házassági óvadéknak a házastársak jövedelmét képező kamataiból más hitelező követelésének a kielégítése csak ahhoz a megszorításhoz van kötve, hogy a biztosíték évi kamatainak csupán egy harmad része szolgálhat kielégítésül, 1000 koronának érintése nélkül is csak oly kötelezettség tekintetében, melyet a házasság tartama alatt mindkét házastárs közösen, vagy a házassági kötelék megszűnte után a nő vállalt magára; tekintve, hogy ilyen megszorításon kívül egyébként a katonai házassági óvadék kamatainak más követelés biztosításául való lekötését semmiféle tételes törvény nem tiltja és ilyen korlátozásnak az a telekkönyvi bejegyzés sem tekinthető, hogy „ezen biztosítéki óvadék a m. kir. honvédelmi miniszter engedélye nélkül meg nem változtatható”; végül tekintve, hogy a kérelem alapjául szolgáló és a telekkönyvi rendtartás 81., 82. §§-ainak megfelelően kiállított magánokiratban a kötelezettség a házastársak részéről közösen vállaltatott: mindezeknél fogva az elsőbiróság végzését az óvadéktőke kamataira vonatkozóan a fenti értelemben meg kellett változtatni. (Debreczeni kir. tábla 1905. október 30. 3778. sz.)

*

36. A kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság végzését megváltoztatja és a kérvénnyel bemutatott kereset alapján a sz. tkvben foglalt ingatlanra vonatkozó vagyonközösség megszüntetése iránt 15036/1905. sz. alatt indított rendes per folyamatban létét feljegyeztetni rendeli: mert a vagyonközösség megszüntetésére irányított keresettel új jognak érvényesítése nem czéloztatik, és ennek a feljegyzése csak perjogi kitüntetés annak, hogy a helyes térmérték szerinti tényleges felosztás iránt az eljárás folyamatban van avégett, hogy a megejtendő osztály hatályos legyen a feljegyzés

után telekkönyvi jogokat szerzők ellenében is; következésképp az ily tárgyú perek feljegyzéseit megtagadni nem lehet. (Debreczeni kir. tábla 1905. december 5. 4531. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

37. A kért bejegyzés nem rendeltetik el; mert a K. T. 11-ik §-ának általános rendelkezése alól, mely szerint az üzletét egyedül folytató kereskedő cégéül saját polgári nevét köteles használni, kivételnek csak akkor van helye, ha valaki a céghasználattal jogával valamely fennálló kereskedelmi üzletet egészben szerez meg. Ámde folyamodó nem egy tényleg fennálló kereskedelmi üzletet, hanem a ./. alatt csatolt okirat szerint csupán a bejegyezve volt „W. E. fiai” cég alatt folytatott kereskedelmi üzlet telepén található egyes vagyontárgyakat szerzett meg. Ez a körülmény kitűnik magából a becsatolt adásvevési szerződésből. De kétségtelenül következik abból is, hogy a W. E. fiai cég ellen nyitott csőd vagyron hiánya miatt megszüntetendő volt, következésképp az átruházó közadosnak birtokában nem találtatott olyan kereskedelmi üzlet, amely a hitelezők javára értékesítés és ennek folyamán átruházás tárgyát képezhetne volna. Továbbá mert férjes nő csak úgy használhatja nevét cégül, hogy férjes minősége kitűnjék, minthogy pedig folyamodó férjes nő, a bejegyezni kért „W. Ede fiai utóda W. Lujza” cég ennek a követelménynek sem felel meg. (Budapesti kir. tábla 1905. szeptember 12. 2589. v. sz.)

*

38. A cégvezetőnek a K. T. 38. §-ában meghatározott hatásköre, a 39. §. rendelkezésénél fogva, nem korlátozható egyes üzleti telepre, hanem egy és ugyanazon cég alatt folytatott több kereskedelmi telep számára csak az összes telepre kiterjedő jogkörrel rendelhető cégvezető, ehhez képest a főtelepnél bejegyzett cégvezetői felhatalmazásnak hatálya a fióktelepekre is kiterjed; miért is ez a cégvezetői felhatalmazás az itteni, a K. T. 41. §-ának rendeleténél fogva a fióktelep cégjegyzékébe is bejegyzendő és ennek a cégvezetőnek hiteles cégálírása az itteni fióktelep illetékes bíróságánál is bemutatandó. (Budapesti kir. tábla 1905. szeptember 19. 2587. sz.)

*

39. A budapesti VI. ker. járásbíróságnak azon megkeresése, hogy a kereskedelmi egyéni cégek jegyzékének XIV. kötet 98-ik lapján bejegyzett K. M. és fiai cégnek K. Lajos cégbirtokos elhalálozása folytán való megszűnése a cégjegyzékbe bejegyeztessék, nem teljesíthető, mert cég megszűnése maguk az érdekelt felek által lévén bejelentendő (K. T. 195. §), ezen bejelentési kötelezettséget hatósági megkeresés nem pótolhatja. Ehhez képest a törvényszék felhívja az elhalt K. Lajos cégbirtokos örököseit, hogy a

K. M. és fiai cégnek megszűnését bejegyzés végett 30 nap alatt jelentsék be. (Keresk. és váltótv. szék 1905. szept. 1. 63863. sz.)

Az elsőbíróság végzése megváltoztattatik, a cég megszűnésének bejegyzését abból az okból, hogy a bejelentést nem az érdekelt felek teljesítették, elutasítani nem lehetett, hanem az elsőbíróság utasított, hogy keresse meg a budapesti VI. ker. járásbíróságot a megkeresésében említett 1905. július 8-án felvett és az örökösök kérelmét tartalmazó tárgyalási jegyzőkönyv eredetijének vagy hiteles másolatának, továbbá az összes örökösök és a végrendeleti végrehajtók által dr. H. F. részére adott meghatalmazás eredetijének vagy hiteles másolatának áttétele iránt, és végül annak közlése iránt, hogy kik néhai K. Lajos örökösei és az örökség jogerős átadása megtörtént-e és ezután K. M. és fiai cég törlésének kérdésében hozzon érdemleges határozatot. Mert az örökösök részéről a hagyatéki bíróságnál a cég törlése iránt előadott kérelem a cégjegyzéket vezető bíróság intézkedésének jogszerű alapjául szolgálhat. (Budapesti kir. tábla 1905. november 15. 2884. sz.)

*

40. Valamely szövetkezet működése csak a saját tagjaival való ügködésre terjedhet ki, amiért is ki van zárva, hogy egy ipar üzésére alakult, tőle idegen kereskedelmi társaságnak tagja lehessen. A cégjegyzésnek az a módja, hogy a beltágok a céget csak a kirendelt cégvezetővel együttesen jegyezhetik, a beltágok képviselői jogának oly korlátozása, mely a ker. törv. 125., 132. és 92. §-ai értelmében hatálytalan s így ilyen cégjegyzési módzat a cégjegyzékbe be nem vezethető. (Budapesti kir. tábla 1905. évi december 6. 63005. sz.)

*

41. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság végzését megváltoztatja, P. M.-né szül. L. R. folyamodó azon kérelmének, hogy cége „P. R.” cég alatt bejegyeztessék, helyt nem ad, ennek folytán a kir. törvényszéket a már foganatosított cégbejegyzésnek a cégjegyzékből leendő törlésére és ennek megfelelő további szabályszerű eljárásra utasítja. Mert a kereskedelmi törvény 11. §-ához képest kereskedők, kik üzletüket egyedül folytatják, cégül saját polgári nevüket kötelesek használni, a cégvalódiság elvénél fogva pedig ez alatt csakis az a név érthető, melynek viselésére az illető kereskedő a polgári törvények szerint jogosított. Magánjogunk értelmében a nő házasságkötés folytán férjének nevét, címét és polgári állását nyervén el, ebből a fentebb kifejtettekre való tekintettel következik, hogy a férjes nő, ha mint kereskedő, üzletét egyedül folytatja, a cégben férje nevét olyan módon köteles használni, hogy férjes nő volta abban kifejezésre jusson, mert az üzletfelekre nem közömbös az, hogy a cégtulajdonos férfi-e, vagy férjes nő és a közönségnek az üzlettulajdonos kilétére és személyére vonatkozó félrevezetése csakis úgy kerülhető ki. Nem használhatja tehát

a cégben férjének vezetéknevét és a maga születési utónevét, vagy épen annak kezdőbetűjét, mert ezek egyike sem tekinthető az ő polgári nevének s nem is tünteti ki azt, hogy ő férjes nő, sőt az utóbbi azt sem, hogy a cégtulajdonos nem férfi, hanem nő. Ennélfogva tekintve, hogy a bejegyeztetni kért cégszöveg „P. R.” a cégtulajdonos P. M.-né szül. L. R. polgári nevét nem képezi, de nem juttatja kifejezésre azt sem, hogy a cégtulajdonos nő, még pedig férjes nő, nyilván helytelenül járt el az elsőbíróság, midőn a cégbejegyzés iránt ily módon előterjesztett kérelemnek helyt adott, miért is a cégbiztosnak közbetett felfolyamodása alapján az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával, a rendelkező rész értelmében kellett határozni. Nem lehetett azonban a cégbiztos azon kérelmének helyt adni, hogy folyamodó cége „P. M.-né szül. L. R.”, vagy „L. R. férj. P. M.-né” cég alatt jegyeztessék be, mert a kereskedő a céget, mely alatt üzletét folytatni kívánja, a törvény korlátain belül maga választhatja meg s így a cég a kérelmezettől eltérő szöveggel hivatalból be nem jegyezhető. (Budapesti kir. tábla 1906. január 9. 3577. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

42. Tekintve, hogy néhai L. Ö. a néhai L. K. végrendeletét a hagyatéki tárgyalás alkalmával semmisnek jelentette ki és a hagyatéknak részére tulajdonjoggal átadását kérte, ezen nyilatkozatával szemben pedig az a mulasztása, hogy a pert meg nem indította, sem az ő örökösödési igényét, sem az esetleg az ő jogán netalán létező örökösök által támasztható örökösödési igényt a rendes elévülési időn belül meg nem szünteti, illetve el nem enyészteszi; továbbá tekintve, hogy özv. L. Ö.-né, mint hátrahagyott özvegy, férje után ezt az igényt a jelen perben érvényesíteni kívánta, amennyiben a L. K. után maradt hagyatéknak saját részére tulajdonjoggal megítélését kérte, s az nem szenved kétséget, hogy özv. L. Ö.-né ezt az igényt már özvegyi joga alapján is érvényesíteni jogosult; tekintve végül, hogy néhai L. Ö.-t, mint az örökhagyó néhai L. K. után maradt egyedüli leszármazó örökös a végrendelet érvényben tartása mellett a kötelesrészhez való igény törvény szerint megillette, L. Ö. kötelesrészre való jogosultságát a L. K. hagyatékára megítélni kellett, s tekintettel arra, hogy a jelen perben álló két alperes nyilatkozata alapján nem bírálható az meg, hogy a néhai L. Ö. kötelesrésze kit illetend; e célból különösen a néhai L. Ö. hagyatékának tárgyalása végett e per befejezése után az iratoknak a hagyatéki bírósághoz áttétele is el volt rendelő. (Curia 1905. december 6. 7911/1904. sz.)

*

43. Az atya és leánya közt létrejött azon megállapodás, hogy ez utóbbi az őt egyedül törvényesen megillető örökösödési jogáról

fia és ennek leszármazói javára lemond, ha atyja egész vagyonát ezeknek hagyja, lényegileg nem lemondást, hanem ezen leszármazók javára létesített ajándékozást foglal magában, amiért is ezen nyilatkozat nem áll útjában annak, hogy a többi örökös törvényes osztályrészét érvényesíthesse. (Curia 1905. november 30. 7514/1904. sz.)

*

44. A közjegyzői okiratba foglalt házassági illetve örökösödési szerződés abban a részében, amely szerint felperesek mindkettőjük halála esetére összes vagyonukra alpereseket neveztek ki örökösöknek, felbontatik. Ugyanis felperesek az A) alatti házassági illetve örökösödési szerződést abban a részében, mely szerint haláluk esetére összes vagyonukra alpereseknek örökösödési jogot biztosítottak, azon az alapon kérték érvénytelenítetni, hogy utóbbiak házukból jogos ok nélkül eltávoztak s a gazdálkodásban az együtt munkálkodást jogtalanul megszüntették, és így a szerződés 3. pontjában foglalt kötelezettséget nem teljesítették. A kereseti kérelemnek helyt kellett adni. Abból a körülményből ugyanis, hogy felperesek mint gyermektelen és elaggott házaspár alpereseket, munkabíró fiatalokat, magukhoz beházasították és őket örökösökké tették azzal a kikötéssel, hogy a lakóházban és a gazdaságban segédkezni fognak és a felperesekkel szorgalmasan együtt dolgoznak, nyilván meg lehet állapítani felpereseknek a szerződés kötésénél fenforgott azt a célzatát, hogy alpereseknek örökösökké tételével gazdaságuk rendes gondozását biztosítsák s meg lehet állapítani a feleknek azt a közös akaratát, mely szerint a felperesek után alpereseket illetendő öröklésnek a szóban forgó segédkezés alapfeltételét tette, miáltal az erre a segédkezésre vonatkozólag a szerződés 3. pontjában foglalt kikötés a szerződés lényeges bontó feltételének jellegét öltötte magára. Minthogy pedig alperesnek a felperesek házáat elhagyták s a velők való közös munkálkodást és a segédkezést megszüntették, s ezzel szemben nem bizonyították, hogy felperesek velük ekkor durván bántak és őket a házból elűzték, sem pedig hogy őket a ház elhagyására kényszerítették: a bontó feltétel bekövetkezett. (Curia 1905. december 5. 1640. sz. a győri kir. tábla indokainak hhagyásával.)

*

45. Minthogy a jóhiszeműség nem ad jogcímet a perlésre és az örökös is, mint minden felperes, köteles mindenekelőtt meggyőződni követelésének valódiságáról, miután ő viseli a pervitellel járó veszélyt, nem menti fel őt a perköltségek viselése alól az a körülmény, hogy nem bírván közvetlen tudomással a követelés valódi összegéről, jóhiszeműleg indította keresetét az elismertnél magasabb és az örökhagyó feljegyzéseiből vett összeg erejéig. (Budapesti keresk. és váltószék 1905. november 2. D. 775. sz.)

*

46. Az örökségről való lemondásnak, hogy az joghatályljal bírjon, olyan határozottnak kell lenni, hogy ahhoz kétség semmi irányban se férjen. (Curia 1905. november 14. 3050. sz.)

*

47. Az 1881:LX. t.-cz. 63. §-a szerint a 61. és 62. §-ok korlátozó intézkedései, a végrehajtást szenvedő feleségét, fel- vagy lemenő rokonait illető tartás miatt foganatosítandó végrehajtásnak eseteiben nem alkalmazhatók ugyan; minthogy azonban az iratoknál fekvő végrehajtási kérvény tartalmából megállapítható, hogy ebben az esetben végrehajtató követelése házasságon kívül nemzett gyermek részére megítélt és lejárt tartásdíjakat képez; minthogy továbbá köztörvényi gyakorlatunk szerint a házasságon kívül nemzett gyermek és a természetes atya egymásnak nem „rokonai” s ekként az ilyen viszonyból származó gyermek részére a természetes atya — a végrehajtást szenvedő — ellen megítélt tartásdíjakra vezetett végrehajtást illetőleg, a 61. és 62. § korlátozó intézkedése alól kivételt megállapító 63. §-ban foglalt rendelkezés nem alkalmazható, ugyanazért az elsőbíróság végzésének megváltoztatása mellett, jelen esetben a 61. § korlátozó rendelkezését alapul véve, a végrehajtást olyképp korlátozni kellett, hogy végrehajtást szenvedőnek 1000 K a foglaláson túl is érintetlenül fenmaradjon. (Budapesti kir. tábla 1905. október 5. 8244. sz.)

*

48. A törvénytelen gyermek tartása iránti kötelezettség a nemzéstől foly és szerződészerű elvállalás vagy a nemzés ténye körüli büntetendő cselekmény, vagy hagyatéki teherként, vagy valamely vagyonnal járó teherként való átszállás esetén kívül csak a nemző apát terhel és ennek felmenő rokonaira át nem hárul. Téves az az érvelés, hogy anyagi jogszabályként állana az, hogy a házasságon kívül született gyermekek tartásáról mindazok kötelesek gondoskodni, akik előidézték azoknak az okoknak a láncolatát, amelyekre a gyermek születése visszavezethető, mert ilyen anyagi jogszabály nem áll fenn. (Curia 1905. november 29. 279. sz.)

*

49. Ha a szülők egymástól különválva élnek és gyermekeik ellátásáról nem intézkednek az iránt, hogy a tartás és neveltetés költségét melyik szülő legyen köteles viselni, az 1877:XX. t.-cz. 13. §-a értelmében a gyámhatóság határoz, amint ezt a m. kir. ministertanács is az 1869:II. t.-cz. 25. §-a alapján, az 1902. évi 10,902. I. m. sz. a. hozott határozatában kimondotta; ily hatásköri kérdés a S. E. 27. §-ának 1. pontja és utolsóelőtti bekezdése, valamint ugyane törvénynek 184. §-a értelmében hivatalból is figyelembe veendő. (Curia 1905. december 13. 321. sz.)

*

50. A per során kihallgatott tanuk vallomása alapján megállapítható ugyan, hogy a kereseti ingatlant az 1875. évben esz-

közölt helyszinelési felvételkor a felperes bírta és továbbá megállapítható az is, hogy úgy a helyszinelés előtt, valamint azóta felperes van birtokban s illetve az 1891. évben keresztülvitt tagosítás folytán a helyszinelésileg felvett 505. hrszámú részlet helyett kiosztott és 660/3. hrszámot nyert birtokrészt tagosításkor a felperes vette birtokba. A helyszinelési tulajdonossal szemben azonban a pusztá birtoklás ténye alapján a telekkönyv kiigazítása nem érvényesíthető, hanem a kiigazítást igénylő tartozik erősebb jogcímét (szerzést) bizonyítani, mivel a helyszinelési tulajdonos mellett a tulajdon vélelme szól. Minthogy felperes csak hosszabb birtoklást bizonyított, azt azonban, hogy már az 1875. évi helyszinelésig oly hosszú ideig bírta, hogy a helyszineléskor az elbirtoklás befejeztetett és így ezáltal már a helyszineléskor az ingatlan az ő tulajdonává vált — felperes nem is állította. Ezek szerint a per ily állásában alperes telekkönyvi tulajdonos ellenében a telekkönyvi kiigazítás el nem rendelhető. (Curia 1905. december 19. 650. sz.)

*

51. Az a tény, hogy felperesnek a zálogszerzésekör a követelés megszüntéről tudomása volt, a felperesnek saját telekkönyvi beadványaiból állapított meg; s mivel ez a bizonyíték ugyan- csak a S. E. 64. §-a szerinti szabad mérlegelés körébe tartozik, az ennek alapján megállapított tény mint a szabad mérlegelés eredménye felülvizsgálat tárgyává szintén nem tehető; eme tény- nyel szemben pedig felperes a telekkönyvbe helyezett bizalomra sikerrel nem hivatkozhatik; épen ezért nem ütközik jogszabályba a felebbezési bíróságnak az a jogi következtetése, hogy felperes a követelés lefoglalásakor, illetve az alzálogjog szerzésekor rosszhiszeműen járt el. Ily tényállás mellett anyagi jogszabály sértése nélkül döntött a felebbezési bíróság akkor, midőn felperest keresetével elutasította. (Curia 1905. december 5. 311. sz.)

*

52. A válaszirathoz B) alatt mellékelt szerződés értelmében tartozott volna felperes alperesnél állásának elfoglalásakor vagy saját nevére szóló takarékpénztári betétkönyvben vagy értékpapirban óvadéku 3500 forintot letenni. Minthogy azonban felperes beis- merte, hogy az 1903. évi június hó 23-án alpereshez vitt két takarékpénztári könyv közül csak a 2800 forintos volt a felperes nevére kiállítva, a másik 700 frtos pedig a neje nevére és hogy mindkét takarékpénztári könyv fentartási záradékkal volt ellátva, s minthogy az óvadék jogi természetéből következik, hogyha óva- déku takarékpénztári betétkönyv tétetik le, az óvadékadásra köte- lezettnek a pénzt fentartás nélkül kell a takarékpénztárnál elhelyezni, ha az ellenkező ki nem kötött, ily kikötés pedig a B) alatti szerződésben nem foglaltatik: nyilvánvaló, hogy felperes szerződési kötelezettségének nem tett eleget. (Curia 1905. december 13. 10067/904. sz.)

*

53. Az állandóan követett törvénykezési joggyakorlat által elfogadott jogszabály az, hogyha csak általánosan jelentetett ki a szerződésben, hogy a feltételek megszegése esetén a haszonbérlet megszüntethető, ez csakis a szerződés lényeges feltételeit érintő szerződésellenes cselekményekre vagy mulasztásokra értendő, egyéb esetekben pedig csak a teljesítés követelhető. (Curia, 1905. december 19. 607. sz.)

*

54. Nincs kizárva az, hogy az írásbeli szerződés mellett is az azzal egyidejűleg vagy azt megelőzőleg tett oly kijelentések is bírői figyelembe vétessenek, melyek az egyik vagy másik félre az írásbeli szerződésben foglalton felül egyéb terhet is rónak, hacsak azok nem állanak ellentétben az írásbeli szerződés tartalmával. (Curia 1905. december 28. 112. sz.)

*

55. Az osztrák polg. törvénykönyv hatályának területén az optkv. 1413. §-a értelmében a hitelező nem köteles elfogadni a teljesítést a kikötött teljesítési idő előtt; ez az intézkedés alkalmazandó tehát a törlesztéses kölcsönökre is, következésképp időn kívül azok sem teljesíthetők, vagyis az adós nincs jogosítva a törlesztési fizetési idő előtt tartozását a hitelező beleegyezése nélkül kiegyenlíteni, sem a megállapított részletelnél nagyobb összeget fizetni. (Kolozsvári kir. tábla értekezleti megállapodása.)

*

56. Nem vitás peres felek között, hogy alperesek az ingatlanokat azzal a kötelezettséggel vették meg, hogy a vételárnak készpénzül kifizetett részét meghaladó részlete fejében átvállalják a C. 15. és 20. a. bejegyzett jelzálogos adósságokat.

Minthogy az adósság ily átvállalásnak törvény szerinti joghatálya az, hogy annak következtében az eredeti adósok az átruházott adósságot illetőleg minden személyi és dologi felelősség alól felszabadulnak, hacsak kifejezetten ki nem jelentették, hogy az átvállalók adóstársai akarnak maradni továbbra is; ily kijelentés azonban felperes részéről nem történt, sőt az egész adósvételi ügylet a vételár kiegyenlítésének módozatainál fogva nyilvánvalóan arra irányult, hogy felperes a jelzálogos adósságok áthárításával magukat és megmaradt vagyonukat azok terhetől teljesen mentesíteni kívánták; minthogy továbbá nem vitás a felek közt, hogy alperesek a megvett ingatlanoknak nemcsak tényleges birtokában vannak, hanem a nyilvánkönyvi tulajdont is megszerezték, s ekként felperesek az adósvételi szerződésnek a maguk részéről teljesen eleget tettek; végre minthogy általánosan elfogadott jogszabály, hogy a vevő ellenkező kikötés hiányában a vételár fizetési kötelezettségének azonnal köteles eleget tenni, mihelyt az eladó is megfelelt a maga kötelezettségeinek; s a jelen esetben e részben ellenkező kikötés nem történt, s így az átvállalás folytán alpereseknek,

kiket az 5. 6. alatti okirataik szerint a C. 19. a jelzálogos hitelező új adósaikul már el is fogadott, s akik a jelzálogos terheket a vételár fejében vállalták magukra, immár beállt az a kötelezettsége, hogy az átvállalt tartozások terhe alól felperes eladókat személyükre s megmaradt ingatlanokra nézve feloldozzák, mi az átvállalt jelzálogos terhek kitörlésének lehetővé tételében, ez pedig tekintettel arra, hogy alperesek a jelzálog kitörlésének kérvényezésére nem vállalkoztak, abban áll, hogy alperesek a jelzálogos hitelezők engedélyét a törlésre megszerzik és felpereseknek kiszolgáltatják, mindezeknél fogva az alsóbírósági ítéletek megváltoztatásával alpereseket a zálogjog tekintetében első sorban ily törlési engedély megszerzésére és kiszolgáltatására kellett kötelezni. Ha ellenben alperesek a C. 15. a. teher törlésére vonatkozó hitelezői engedélyt a perrendtartási novella 23. § értelmében megszabott határidő alatt meg nem szereznék s ki nem szolgáltatnák, ezen esetre a tkvi kivonatból felismerhető bekeblezett követelés összegének s jár. megfelelő összegek bírői letétbe helyezésére, a tkvi rdts. 91. §-a alapján azért voltak kötelezendők, mert egyrészt 1., 2. r. és másrészt 3., 4. r. alp. külön-külön adósvételi szerződésben kötelezvé magukat a tartozás átvállalására, kötelezettségük csoportonként egymás között egyetemleges, mivel az adósság átvállalása vételár fejében történt s a kötelezettségük oszthatatlan. (Curia 1904. szeptember 14. 3339. sz.)

*

57. Felperes az A) alatti szerződést kívánja semmisnek kimondani az alapon, mert ő azt kényszer hatása alatt, sőt beszámíthatlan állapotban írta alá. A kereset érdemi elbírálás mellőzésével elutasítandónak találtatott. Az A) alatti okiratban felperes ugyanis kötelezte magát, hogy az orsz. orvosszövetség nyugdíj és segélyező intézménye javára 3000 K-t fizet 1903—1905. években mindenkor április 20-án lejáró 1000—1000 K-s részletekben, hogy az I. részlet lejártakor kötelezöt ad a szövetség vezetőségének, sőt szükség esérére váltói biztosítékot. Világos ebből, hogy harmadik személy javára kötött szerződésről van szó. Tekintettel arra, hogy az újabb gyakorlat és törvényhozások, de a jogtudomány is azon állásponton vannak, hogy ily szerződések alapján a harmadik személy közvetlen jogot szerezhet, mely jog a harmadik személy értesítésétől és elfogadásától is függetlenül, már a szerződési nyilatkozat megtételével hatályossá válik és annál fogva a közvetlen szerződők akaratával sem hatálytalanítható (Curia gyakorlata, német polgári törvénykönyv 328—335. §, Windscheid Pandecten § 316., 316. a) az A) alatti szerződés, illetve nyilatkozat semmisségének elbírálása az érdekelt harmadik személy perbenállása nélkül helyt nem foghat, a kereset tehát el nem bírálható és ez okból elutasítandó volt. (Curia 1905. december 21. 403. sz. a bpesti kir. tszék indokainak hhagyásával.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

58. A kérdés az, hogy az adásvételi szerződés alapján a vételárhátralékon kívül kikötött költségbiztosíték is bekebelezetve a megvett ingatlanokra, a költségbiztosíték után igényelhető-e a 0.70/0-os bejegyzési illeték, vagy nem. — Minthogy az illetékdíj-jegyzék 16. tételének D. II. pontja értelmében azoknak a jogoknak bejegyzése, melyeket „az ingatlan tulajdonosa” „az átruházáskor” saját személyére nézve ugyanazon dolgot illetőleg magának kikötött, illetékmentes; minthogy a költségbiztosítékot is az eladó költségeinek fedezetére, tehát saját személyére nézve olyképp kötötte ki, hogy az az eladott dolgot illetőleg, vagyis az eladott dologon biztosított: minthogy az idézett díjtétel nemcsak a „vételárköveteléseknek, járadékoknak” bejegyzését jelöli meg illetékmenteseknek, amint arra a panaszolt végzésben hiányos hivatkozás történik, hanem „más kikötéseknek” bejegyzését is, a költségbiztosítékra vonatkozó zálogjog pedig kétségtelenül ilyen kikötés bejegyzésének felel meg: a panasznak helyet adni és az illeték törlését elrendelni kellett. (6301/1905. C. sz.)

*

59. Az illetékezés alá vont okirat szerint, panaszos mint a C. bányatársulat tulajdonát képező bányának eladását közvetítő mérnök a nevezett bányatársaságtól a bányának értékesíthetése végett optiót nyert 1905. évi szeptember hó 30-áig és ellenszolgáltatásként kötelezte magát 1904. évi január hó 1-től, augusztus hó 1-ig havonként bizonyos összeget, összesen 50.000 koronát fizetni. Ebben az okiratban kikötött az is, hogyha panaszos az illető hónap 15-ig az esedékes havi részletet meg nem fizeti, optionális jogát azonnal elveszti, azonban a társulatnak sincsen joga a rákövetkező részletek megfizetésének követelhetésére, hanem a megegyezés mindkét szerződő fél részéről megsemmisítettnek tekintendő. A pénzügyigazgatóság panasz tárgyává tett végzésével az említett okiratba foglalt megállapodást visszeteher melletti joglemondást tartalmazó egyezségnek minősítette és panaszostól III. fokozatú illeték fizetését követelte: ámde az említett okirat joglemondást nem tartalmaz, mivel joglemondásról csak akkor lehet szó, amidőn valamely jogáról más javára végleg és oly hatálylyal mond le, hogy azzal az őt megilletett jog reá nézve teljesen megszűnt, a jelen esetben azonban a C. bányatársulat a tulajdonát képező bányák eladására vonatkozó jogáról egyáltalában nem mondott le, hanem magát csakis arra kötelezte, hogy bizonyos ellenszolgáltatásért a bányák eladását függőben tartja, elhalasztja: az illetékezés alá vont okirattal tehát a C. bányatársulat csak a bányái tulajdonjogából folyó elidegenítési jogának szabad gyakorlását kötötte le bizonyos meghatározott időre a panaszos által fizetni elvállalt viszonzatszolgáltatásért és így ennek értékétől panaszos az illetéki díjjegyzék 78. tételének I. A.

n) pontja értelmében nem III., hanem csak II. fokozatú illeték fizetésére kötelezhető. (208000/1904. P. sz.)

*

60. Az 1883. évi XLIV. t.-cz. 95. §-ának harmadik bekezdése értelmében az üzlettársak a közös üzlet után kirovott adókért azzal a megszorítással tartoznak csak egyetemes kötelezettséggel, hogy első sorban minden egyes kötelezett társon a kivett adónak egyedül reáeső része követelhető és az egyetemlegesség csak akkor és annyiban érvényesíthető, amikor és amennyiben a tartozás az első sorban kötelezettekől behajtható nem volt. Egyébként a panasznak helyt adni nem lehetett, mert a fenti megszorítással panaszos törvény szerint a társára eső adórészért is egyetemlegesen felelős. (7587. 1905. P. sz.)

*

61. Az illeték bérleti szerződéstől iratott elő. Panaszló az 1899. évi XLIX. törvénycikk 2. §-a alapján illetékmentességet igényel, mert állami kedvezményben részesül, s mert a házat gyár felállítására vette bérbe. Minthogy azonban a hivatkozott törvény csak gyári épületek megszerzésének és átiratásának illetékmentességét állapítja meg, épületeknek habár gyári célokból történt bérbevételére ez az illetékmentesség ki nem terjedt. (8409/1905. P. sz.)

*

62. Ha valaki másnak telkén házat épít azzal a kikötéssel, hogy a ház bizonyos idő lejártával a telektulajdonos korlátlan tulajdonába megy át, addig azonban a haszonélvezet az építési költség fejében őt illeti, azokon az adókon kívül, amelyeket mint az ingatlan haszonélvezője köteles fizetni, a ház haszonélvezetéből húzott jövedelem után III. osztályú kereseti adóval nem róható meg. Fennálló törvényeink, s jelesül az 1883 : XLIV. törvénycikk 95. §-a értelmében a haszonélvezettel terhelt ingatlanok adóját nem a tulajdonos, hanem a haszonélvező, mint tényleges birtokos tartozik fizetni. Valamely ház haszonélvezőjét a dolog birtoka illetvén meg, mint ilyen a magánjog elvei szerint, és a közadók kezeléséről szóló 1883 : XLIV. törvénycikk 95. §-ának most idézett rendelkezése értelmében is, a ház közterheit ő köteles viselni. Köteles tehát a ház után járó házadót fizetni, amely adónak tárgya, az 1868 : XXII. törvénycikk 1. §-a értelmében, a ház évi tiszta haszonértéke. Törvényeinknek ezek a rendelkezései általánosak és nem tesznek különbséget a tekintetben, hogy minő jogcímen illet meg valakit a haszonélvezet, törvényeinknek ezek a rendelkezései alkalmazandók tehát akkor is, amikor valakit a ház haszonélvezete, az építési költség fejében illet meg. Ily esetekben a haszonélvezetből húzott jövedelem az építési költségeknek megfelelő tőke hozadékaként jelentkezik. A háznak haszonértékét kifejező ez a jövedelem azonban házadóval már meg van terhelve. Ezt a jövedelmet ennél fogva, az azt terhelő házadón kívül, még III. oszt.

tályú kereseti adóval megterhelni, ugyanazon adótárgynak kétszeres megadóztatása volna. A haszonélvezet, vagyis a jog, hogy a haszonélvező a házat egészben vagy részben maga lakja, bérbe adja, avagy haszonélvezeti jogából folyólag egyébként használja, az ingatlant terhelő adókon kívül külön adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozásnak tehát nem tekinthető, ez azonban nem zárja ki azt, hogy amennyiben valaki mint építő, vagy építési vállalkozó folytat haszonhajtó foglalkozást, építési vállalata után járó adójának megállapításánál arra az időre, amíg az építést folytatja, a haszonélvezet fejében épített ház építéséből eredő jövedelme is kereseti adó alá vonassék. (Kelt a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1904. évi június hó 22-én tartott osztályüléséből. Hitelesített a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1905. évi december hó 30-án tartott osztályülésében.)

*

63. Ha a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok (részvénytársaságok) a részvények számát és értékét a kibocsájtás előtt be nem jelentik, emiatt terhükre az illetéki szabályok 129. §-a alapján bírság ki nem róható. (9158/1905. 6. sz.)

*

64. Ha iparvállalatoknál a cégtagok iparendélyt kérnek: az egyes cégtag kérelme után, az ill. díj. 13. tétel IV. 1. pontja alapján járó illeték kiszámításánál alapul csak az az adó vehető, amely a cégtagra a cég összes adójából részaránylag esik. (6401/1905. P. sz.)

*

65. A részvénytársaság igazgatóságának és felügyelő bizottságának tagjai, amennyiben a közgyűlés által évenként megállapított állandó fizetésben illetőleg díjazásban részesülnek, ezen fix összegben meghatározott fizetésük után — legyen az rövidebb vagy hosszabb időre megállapítva — nem III-ad osztályú, hanem IV-ed osztályú kereseti adó jár. (18,621/1904. P. sz.)

*

66. Egyházközségek kizárólag isteni tiszteletre használt imaházai után nem tartoznak II. osztályú kereseti adót fizetni. (2463/1905. P. sz.)

Közlemények.

A polgári törvénykönyv előkészítése. Az igazságügy-ministeriumban a polgári törvénykönyv tervezetének kidolgozására szervezett bizottság vezetősége most bocsátotta közre a tervezet további tárgyalását előkészítő főelőadmánynak és a tervezetre vonatkozó birálati anyagnak hetedik kötetét. A kötet 485 lapon a kötelmi jog VII—XVI. címének feldolgozását adja és a kölcsönre, haszonkölcsönre, letétre, a vételre és cserére, az ajándékozásra, az ellátási és életjáradékszerződésre, a bérletre és haszonbérletre, a munkaszerződésekre és díjkitűzésre, az ügyvitelre, a társaságra és közösségre, az egyezsége, tartozáselismerésre, utalványra, előmutatóra szóló igazoló papirokra, valamint végül a törvényből folyó egyes kötelmekre vonatkozó részeket foglalja magában. Ezek köréből a főelőadmány 29 elvi jelentőségű kérdést tárgyal. A munkálat további, az öröklési jogot tárgyzó nyolczadik és kilencedik kötete, legközelebb fog megjelenni.

*

A Magyar Jogászegyletnek Vécsey Tamás vezetése alatt működő magánjogi bizottsága elhatározta, hogy a polgári törvénykönyv tervezetének birálata céljából vitaestéket rendez, amelyeken első sorban a tervezet további tárgyalását előkészítő főelőadmányban foglalt elvi kérdések kerülnek tárgyalás alá. A vitaesték célja a felvetett elvi kérdéseknek gyakorlati irányú megvitatása, a kritikailag indokolt votumok minél nagyobb számának egybegyűjtése, amelyek majdan a kodifikáló bizottság rendelkezésére lesznek bocsáthatók, mint a jogászegylet adaléka a codex országos előkészítésének munkájához. A vitaestét egy előadó vezeti be, a kérdés kritikai ismertetésével. A vitákról rendszeres gyorsírói feljegyzések nem készülnek, hanem az egyes felszólalók írásban nyújtják át véleményük összefoglalását a titkárságnak, a jegyzőkönyv számára.

Az egylet a múlt hó 13-án és 20-án tartott vitaestéken Szladits Károly dr. előadói előterjesztése alapján a teljeskorúsággal és a kiskorúak szerződésképeségével összefüggő kérdéseket (a főelőadmány I—III. és CLIII. sz. elvi kérdéseit) vette tárgyalás alá. Az előadó első sorban azt vitatta, hogy a teljeskorúság korhatárának a főelőadmányban javasolt, a 21. évre való leszállítása — bárha ez a korhatár úgyszólván az egész kulturvilágon irányadó

— a hazai tényleges viszonyok szerint nem tekinthető szükségesnek: egyrészt a katonai szolgálat és a főiskolai tanulmányok folytatása a legalkalmatlanabbnak tünteti fel a teljeskorúak 21 évvel való elérését, másrészt a nagykorúsításoknak csekély arányszáma azt mutatja, hogy a 24. évig kitolt kiskorúság nem áll ellentétben az életviszonyokkal. Helyeselte az előadó a főelőadmánynak a mai joggal és a tervezettel szemben (mely szerint a házasságkötés csak a nőt, de ezt feltétlenül nagykorúsítja) elfoglalt azt az álláspontját, hogy a házasságkötés folytán úgy a férfi, mint a nő teljeskorúvá válják; a gyámhatóság azonban a házasságkötés kiskorúságát, amennyiben ügyeinek vitelére kellő érettséggel nem bír a 24. év betöltéséig, hivatalból is meghosszabbíthassa. A kiskorúság a 24. éven túl semmiesetre ne legyen meghosszabbítható.

A kiskorúak szerződésképeségére vonatkozólag az előadó conclusiói a következők:

A nem törvényes korú (12 éven aluli) kiskorú oly szerződést, mely által kizárólag jogi előnyt szerez, törvényes képviselőjének hozzájárulása nélkül is köthessen; minden egyéb tekintetben azonban a nem törvényes kiskorú szerződésképtelen legyen. A kiskorúnak terhes szerződéseit teljesítés által (Terv. 924. §), a másik fél jó- vagy rosszhiszeműre való tekintet nélkül, csak az esetben váljanak érvényesekké, ha a kiskorú a teljesítésre fordított ingó vagyonnal jogosítva volt rendezni. A magát fentartó kiskorú keresményéről csak dologilag rendelkezessék, de kötelezettségét — az életfenntartási szükségletek kivételével — korlátolt felelősséggel se vállalhasson (Terv. 920. §). Az önálló iparüzésre adott gyámhatósági engedély ne tegyen szükségkép teljeskorúvá, hanem csak az üzemkörébe eső ügyletek önálló megkötésére jogosítsa fel a kiskorút, kivéve az olyan ügyleteket, amelyekhez a törvényes képviselőnek gyámhatósági jóváhagyására van szüksége.

A megindult vita során *Almási Antal dr.*, a nők korábbi érettségére való tekintettel és önállósításuk érdekében azt kívánta, hogy a nő, ha nem megy is férjhez, 21. évének betöltésével teljeskorúvá válják akkor is, ha a férfiak teljeskorúságának korhatára a 24. év marad. *Holitscher Szigfrid dr.* a kiskorúság meghosszabbításának intézményét vette védelmébe, a tervezettől és a mai jogtól részben eltérő abban az alakjában, hogy a kiskorúság meghosszabbítása csak fejletlenség, de nem állandó defectusok (elmebetegség, elme- gyengeség) miatt és ennek megfelelően csak meghatározott időre

és nem a bíróság, hanem a gyámhatóság által történhessék, hogy ily módon ennek a rendszabálynak enyhébb, a kiskorút nem diffamáló jellege megővhető legyen.

Sándor Aladár dr. a teljeskorúság mai korhatárát fentartandónak véli. A házasságkötés folytán úgy a férfi, mint a nő teljeskorúvá válják, kivéve, ha a fiatal korra való tekintettel csak dispensatióval történhetik a házasságkötés. A kiskorú terhes szerződéseit teljesítés által, ha a másik fél jóhiszemű volt, az esetben is érvényesekké váljanak, ha a teljesítésre fordított vagyon a kiskorúnak csupán tényleges rendelkezésében volt. *Besnyő Béla dr.* szintén a teljeskorúság korhatárának kérdésével foglalkozott, *Halmos Sándor dr.* ugyanezen szempontból statisztikai adatokat hozott fel, végül *Reitzer Béla dr.* azokra a kötelezettségekre mutatott rá, melyek a tervezet szerint az ajándékozási ügyletből felmerülhetnek s melyek az ellen szólnak, hogy a nem törvényes korú (12 éven aluli) kiskorúnak is megengedessék ilyen ügyletek kötése a t. képviselő hozzájárulása nélkül.

Az érdekes és mindvégig magas színvonalon mozgott vitát az egyet f. hó 3-án folytatja.

*

Személyi hír. Kineveztetett kir. közjegyzővé Zsolnára *dr. Kux Vilmos* lipótvári ügyvéd.

K ü l f ö l d.

Névaláíráshitelesítési záradék közokiratnak tekintendő az osztrák cs. kir. közigazgatási bíróságnak 1905. márczius hó 21-én kelt határozata értelmében. Az osztrák közj. rendt. 76. és 79. §-ai értelmében ugyanis a közjegyzőnek valamely aláírás valódiságáról kiállított tanusítványa, ha a törvényes kelleknek megfelel, közokirat erejével bír. Nyilvánvaló tehát, hogy az ezen tanusítványt tartalmazó aláíráshitelesítési záradék minden tekintetben okiratot, nevezetesen közokiratot képez. Ahol tehát valamely okiraatra nézve illetékmentesség van megállapítva, az az ilyen tartalmú okiraaton lévő aláírások hitelesítését magába foglaló záradékokra is kiterjed.

Kétségtelenül ugyanez áll nálunk is az 1874:XXXV. t.-cz. 105. §-a és az 1886:VII. t.-cz. 20. §-a alapján.

*

Uj birodalmi örökségi adótörvény fog Németországban legközelebb életbe lépni. Törvényes gyermekekre és házastársra, valamint törvénytelen gyermekekre anyjukról háruló örökségek a birodalmi adó alól mentesek, fenntartatik azonban az egyes államoknak, ezen örökségeket saját törvényhozásuk útján megadóztatni. Ellenben minden más örökség a birodalmi örökségi adó alá esik és az egyes államok csupán a birodalmi adótételek utáni járulékokat vehetnek ki.

A birodalmi örökségi adótételek a következők: elismert törvénytelen gyermekek, örökbefogadott gyermekek, mindezek leszármazói, szülők és testvérek 4⁰/₀; testvérleszármazók első fokon 6⁰/₀; szülői testvérek és testvérleszármazók második fokon 8⁰/₀; távolabbi rokonságban, vagy sógorságban lévők ép úgy mint idegenek 10⁰/₀-ot fizetnek.

Ezen tételek azonban csupán 50,000 márkáig terjedő örökségekre vonatkoznak, azontúl pedig progressive emelkednek, és pedig 50,000—100,000 márkáig 1¹/₄-szeresre; 100,000—300,000 márkáig 1¹/₂-szeresre; 300,000—500,000 márkáig 1³/₄-szeresre és ezenfelül 2-szeresre.

Az örökségi adó a szoros értelemben vett örökségeken és hagyományokon kívül az örökségről való lemondásért fizetett összegeket, az életbiztosítási összegeket és minden, élők közötti ajándékozással átruházott vagyont is terheli.

*

Uj közjegyzői rendtartások léptek életbe az elmúlt évben Hessenben, Württembergben, Elsass-Lotharingiában és Mecklenburgban. Utóbbi az egyetlen német állam, melyben az új, 1905 június 10-én életbe lépett rendtartás szerint is a közjegyzők székhelyüket szabadon választhatják és változtathatják, aminek megfelelően a közjegyzői hatáskörrel minden ügyvéd felruháztatik, aki azt kérelmezi.

*

Az ingatlanátruházási szerződések közokirati kényszere (német polg. tkv. 313. §) elleni németországi mozgalom meglehetősen ellanyhult. A porosz képviselőházban az elmúlt évben ily értelmű felszólalás történt ugyan, de a kormány annak támogatására hajlandóságot nem nyilvánított. A bajor közjegyzői egyesület 1905. évi október hó 1-én megtartott közgyűlésén a 313. § módosítása ellen irányuló határozati javaslatot fogadott el, mely főleg arra utal, hogy

Bajorországban a közokirati kényszer évtizedek óta áll fenn és mindig csak jótékony hatásait érezte, anélkül, hogy a forgalom akadályául szolgált volna. Az ez évben elmaradt Kiel-i jogászyűlés a jövő évben fog ezzel a napirendre már több ízben kitűzött kérdéssel foglalkozni.

*

Német joggyakorlat. Az aláírás tanusításában a sajátkezű eszközés tanusítása is bennfoglaltatik, annak külön kiemelése nélkül. (*Hamburgi főtörvényészék 1905. április 7.*) Azon rendelkezés, hogy a gyermekek legyenek az örökösök, a házastársat pedig a haszonélvezet, valamint a kezelés és a szabad rendelkezés joga illesse, olyképp értelmezendő, hogy örökösnek a házastárs, ellenben a gyermekek utóörökösöknek vannak nevezve. (*Berlini Kammergericht. 1905. május 25.*) Azon rendelkezés, hogy az özvegy legyen örökös „amennyire a törvény engedi“, olyképp értendő, hogy az egész hagyatékot kapja, a kötelesrésze jogosítottak igényének sérelme nélkül. (*U. a. 1905. márczius 9.*) Ezen sajátkezűleg írt és aláírt végrendelet „amennyiben az úton elhalnék, fivérem kapjon 60.000 M., a többit nőm örökölje“, érvényesnek mondatott, noha örökhagyó nem az akkor megtett utazáson, hanem később és nem utazásközben halt meg. Az utazásközbeni halál nem feltételül tüzetett ki, hanem az utazás csak indító okul szolgált a végrendeletre. (*U. a. 1905. június 22.*) Habár a hagyatéki bíróság elé valamely végrendelet érvényességének vizsgálata nem tartozik, egy oly magánvégrendeletnek, tehát egész terjedelemben sajátkezűleg irandó és aláírandó végrendeletnek, melynek felírása és aláírása láthatólag más kéztől ered, mint maga a szöveg, mint nyilván érvénytelen végrendeletnek kihirdetése mellőzendő. (*Hamburgi főtörvényészék 1905. július 3.*) Örökhagyó végrendeletében örökösül nejét, utóörökösökül pedig néhány rokonát nevezte, de azzal, hogy utóbbiak neje halála előtt erről nem értesítendő. Ezen tilalom a hagyatékbíróságra nézve hatálytalannak mondatott ki. (*Bajor főtörvényészék 1905. szeptember 4.*) Külföldi végrendeletben nevezett végrendeleti végrehajtó részére is bizonyítvány adandó a hagyatékbíróság által. (*Hamburgi főtörvényészék 1905. július 10.*) Az utóörökös részére örökösödési bizonyítvány ki nem adható. (*Berlini Kammergericht 1905. január 12.*)